

Handläggare: Elisabeth Ryde
Telefon: 508 33 937
elisabeth.ryde@utbildning.stockholm.se

Till
Utbildningsnämnden 2008-09-18

Egenansvar - med professionellt stöd.

Yttrande över betänkandet SOU 2008:58.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår utbildningsnämnden att besluta följande:

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen och bostads- och integrationsnämnden som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Thomas Persson
Direktör

Lars Brandt
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen har för yttrande från kommunstyrelsen fått betänkandet ”Egenansvar med professionellt stöd” från Integrations- och jämställdhetsdepartementet. Betänkandet lämnar förslag om ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagande samt andra insatser för nyanlända flyktingar och skyddsbehövande i övrigt samt deras anhöriga och avser deras första tid i Sverige.

Utredaren föreslår att huvudmannskapet flyttas från kommunernas ansvarsområde till en statlig myndighet, Migrationsverket eller Arbetsförmedlingen. Förvaltningen föreslår att Arbetsförmedlingen blir huvudman om förändringen träder i kraft. Förvaltningen vill framhålla att de nyheter som föreslås i denna utredning gällande sfi även bör omfatta alla presumtiva sfi-studerande dvs både nyanlända enligt den föreslagna introduktionslagen samt övriga nyanlända invandrare.

En sfi-peng föreslås som skall göra det möjligt för individen att välja sfi utifrån sina egna förutsättningar och behov, även utanför bosättningskommunen. Om inte en gemensam peng/prissättning införs föreslår förvaltningen att den aktuella interkommunala prislistan blir gällande. Vidare föreslås att en obligatorisk kurs i samhällskunskap införs och att kommunen blir skyldig tillhandahålla undervisning, sfi och samhällskunskap, inom en månad. Förvaltningen ställer sig positiv till den föreslagna tidsgränsen men tveksam till att införa en samhällskunskapskurs med kursplan utarbetad av Skolverket.

Staten kommer att finansiera undervisningen, liksom andra merkostnader som uppstår i kommunen när en nyanländ bosätter sig i en kommun. Dock kommer den ekonomiska beräkningen som redovisas i förslaget inte att täcka utbildningskostnaderna för målgruppen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts in vuxenutbildningsavdelningen.

Bakgrund

Regeringen tillsatte under 2007 en utredning med uppdrag att se över och lämna förslag om ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagande samt andra insatser som sammantaget påskyndar och ökar möjligheten till etablering på arbetsmarknaden för nyanlända flyktingar och skyddsbehövande i övrigt samt deras anhöriga. Uppdraget har omfattat;

- Ansvarsfördelningen mellan statliga myndigheter, kommuner och andra aktörer
- Förändringar av den statliga ersättningen för flyktingmottagande och hur ersättningen skall regleras
- Individens försörjning under den första tiden samt om ett statligt ansvar för försörjningen bör införas eller inte.

Utredningen har fokuserat på att stärka inblandade parter – kommuner, statliga myndigheter, övriga aktörer samt den enskilde individens incitament för att snabbt kommer in på arbetsmarknaden och till egen försörjning.

Utredningen föreslår att kommunernas ansvar för introduktionen av nyanlända överflyttas till staten. En ny lag föreslås, ”lagen om introduktion för vissa nyanlända utlänningar (introduktionslagen)”. Den nya lagen skall ersätta tidigare ”lag om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar”. Målgruppen för introduktionen bibehålls men begränsas till att omfatta personer mellan 18-64 år.

Den nya lagen kommer att innehålla bla regler för ersättning, mål och syfte, även den enskildes ansvar och skyldigheter. Lagen syftar även till att ansvarsfördelningen mellan inblandade parter blir tydlig och likvärdig i hela landet. En ny part föreslås även få en central roll i introduktionen, en sk introduktionslots. Denna nya aktör skall få ansvar för att se till att den enskildes intressen och förutsättningar tillvaratas. Lotsen kan vara ett företag eller organisation som genom upphandling får förtroendet att bli lots. Den enskilde individen skall även kunna välja lots.

Staten kommer dock att finansiera undervisningen, liksom andra merkostnader som uppstår i kommunen när en nyanländ bosätter sig i en kommun.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen tar endast upp i detta ärende avvikande synpunkter som har direkt bäring på nämndens ansvarsområde.

Huvudmannaskapet

Huvudmannaskapet föreslås flytta från kommunerna till en statlig myndighet, Migrationsverket eller Arbetsförmedlingen. Om denna förändring träder i kraft föreslår förvaltningen att Arbetsförmedlingen blir den ansvariga myndigheten. En fördel för den enskilde är att man skiljer på den myndighet som fattat beslut om uppehåll och den myndighet som skall ansvara för den enskildes framtidsplanering. Till Arbetsförmedlingens fördel talar att de har en decentraliserad verksamhet i landet, likvärdig bedömning samt erforderliga verktyg för att möjliggöra för den enskilde att snabbt komma in i arbetslivet. En tradition finns även att samverka mellan kommuner och arbetsförmedlingar gällande utbildningar, arbete och praktik.

Sfi- och samhällskunskapspeng

Varje individ skall få rätt till en introduktionslots. Lotsen skall i samverkan med individen upprätta en utvecklingsplan för minst ett år på heltid. Planen skall fokusera på svenskundervisning, samhällskunskap samt övriga insatser som kan krävas för att komma till egen försörjning.

I utredningen föreslås att en sfi-peng skall införas för användning inom ramen för introduktionen. Pengen skall göra det möjligt för individen att välja sfi utifrån ens egna förutsättningar och behov, även utanför den kommun som han eller hon är bosatt i. Hemkommunens samtycke skall, som det är i dag, ej behövas. En förändring blir också att kommunen blir skyldig att erbjuda sfi inom en månad från anmälan. Idag är motsvarande skyldighet tre månader. Nytt blir att ämnet samhällskunskap skall få motsvarande status som sfi, dvs en peng skall införas och

kommunen blir skyldig att tillhandahålla undervisning inom 1 månad även här. Skolverket skall få i uppdrag att utarbeta en kursplan i ämnet och enligt utredarens förslag ska kursen omfatta ca 50 studietimmar med krav på närvaro.

Beträffande pengsystem och valfrihet har förvaltningen följande synpunkter; Förvaltningen vill framhålla att de nyheter som föreslås i denna utredning gällande sfi även bör omfatta alla presumtiva sfi-studerande dvs både nyanlända enligt den föreslagna introduktionslagen samt övriga nyanlända invandrare. Två system av valfrihet, ersättning och administration blir inte hanterbart och förutsägbart vare sig för den enskilde eller för det omgivande samhället. I Stockholms sfi-undervisning utgörs ca 10-15% av flyktingar. Majoriteten av deltagarna är alltså ”vanliga” sfi-studerande.

I praktiken har stockholmarna redan full valfrihet att välja anordnare, privat eller kommunal samt studietider och omfattning och peng utbetalas först till anordnarna efter utförd prestation. Men om ett nationellt system införs som möjliggör individens rätt fullt ut att studera i en annan kommun med olika prissättningar och olika administrativa system uppkommer svårigheter. Om inte en gemensam peng/prissättning införs föreslår förvaltningen att den aktuella interkommunala prislistan blir gällande. Frågor som bör besvaras är, vems ansvar blir det att tillhandahålla utbildning inom en månad, hemkommunen eller vald kommun? I Stockholmsregionen är det vanligt att nyanlända ofta flyttar, vad händer med pengarna vid byte av hemkommun? Risk finns att det föreslagna pengsystemet försvårar kommunernas sfi-organisation att följa och planera sin ekonomi.

Beträffande den föreslagna en månadsregeln ställer sig förvaltningen positiv till förslaget. Förvaltningen kan tillgodose att nyanlända och övriga invandrare kan påbörja en utbildning utifrån den enskildes språkliga behov och förutsättningar inom den föreslagna tidsramen. Men om speciella yrkesinriktningar finns i eller utanför hemkommunen kan kanske den optimala utbildningen komma i fråga först i ett senare skede. Detta eftersom en mer omfattande kartläggning då kan behövas samt att platserna också kan vara begränsade. Idag har kommunerna i Stockholms län samarbete inom SFX, Svenska för yrkesutbildningar, dock kan konstateras att dessa utbildningar är betydligt mer kostsamma än ordinarie utbildningar inom sfi. Om alla ska få kunna välja fritt i landet och länet blir det sannolikt mycket kostnadsdrivande. Som följd av valfrihet och pengsystem är det av synnerlig vikt att de administrativa systemen fungerar på ett optimalt sätt och att kommunerna blir ekonomiskt kompenserade fullt ut.

Angående införandet av en obligatorisk kurs i samhällskunskap;

Om kursen i samhällskunskap skall erbjudas inom en månad är det av vikt att det sker på modersmålet. Ju tidigare som samhällsinformationen ges desto viktigare med flexibilitet och undervisning på modersmålet.

Förvaltningen anser det inte nödvändigt att det måste vara en kursplan utarbetad från Skolverket som ligger till grund för innehållet i kursen/informationen. Inte heller nödvändigt att det ska var behöriga lärare som undervisar. En lämplig aktör i introduktionskedjan att ge samhällsinformation skulle kunna bli lotsföretaget som skulle kunna individinrikta den obligatoriska informationen under en längre tid och under dialogliknande möten.

Blir det dock beslutat att Skolverket skall utarbeta en kurs föreslår förvaltningen att kursen blir indelad efter samma kriterier som sfi,s kursplaner, dvs utifrån språk- och utbildningsnivå i förhållande till den egna kulturen. Dock bör inte sfi-utbildningen bli ansvarig för genomförandet, dels för att alla nyanlända inte läser sfi men kan behöva samhällsinformation ändå, dels är sfi är en språkutbildning som inte bör sammanblandas med andra samhällsuppdrag.

Ekonomiska konsekvenser

Kommunen blir även framöver huvudman för sfi-undervisningens genomförande. Staten kommer dock att finansiera undervisningen, liksom andra merkostnader som uppstår i kommunen när en nyanländ bosätter sig i en kommun. Introduktionsperioden beräknas vara tre år.

Utredaren beräknar att varje sfi-studerande/nyanländ studerar sfi motsvarande ca ett års heltidsstudier men utspritt på längre tid. Utredaren beräknar att ersättningen till kommunen blir ca 34 000 kr/nyanländ och för samhällskunskapen ca 3 500 kr/nyanländ/kurs.

Idag studerar en majoritet av nyanlända fler timmar än motsvarande ”en helårsplats”. I Stockholm tillhör de flesta studerande studieväg 2 och det tar ca 2,5 år för en majoritet av de nyanlända att uppnå slutbetyg D. En utbildningsplats kostar i Stockholm ca 70 000 kr beräknat utifrån 2,5 års studier med ca 15 timmars undervisning/per vecka. Dock slutför inte alla studierna, en del påbörjar ett arbete istället. Men om språkkunskaperna inte är tillräckliga senare i livet återkommer många till sfi både fyra och fem år senare. Som framgår täcker utredarens förslag till ersättningen inte kommunens kostnader för sfi. Beträffande ersättningen för samhällskunskap är även den beräknad i underkant, dock beror kostnaden på hur kursen kommer att organiseras och dimensioneras.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår nämnden att godkänna förvaltningens synpunkter som svar på remissen.

Bilagor

Sammanfattning av SOU 2008:58, Dnr:1710/2008